

Tankönyvrendelés 2026/2027. tanév Azonnal szükséges rendelkezések

Széleskörű elvárás lett a pedagógusok körében, hogy már a következő tanévben használhassák a bevált, régi taneszközeiket. Lannert Judit miniszter többször ezzel egyetértően nyilatkozott. Többen eddig is, bátran, jogszabályokat tudatosan sértve használtak nem állami tankönyveket. De ezt csak a szülők anyagi terhelésével teheték, tudták és merték. A NER kormányzat alatt tehát sok szülő szembesült azzal, hogy a kormányzati propaganda szerint ingyenes a tankönyv, és kap is valamit, de amit valóban használ a gyermeke, azért fizetnie kell. Most megvan a szándék a szabad tankönyvválasztásra, de kérdés, hogy ez már tud-e a következő tanévben is valóság lenni. Ehhez gyorsan kell lépni, hiszen a tankönyvrendelés már zajlik és az ellátás időigényes feladat.

Javaslatainkat azért dolgoztuk ki, mert látunk esélyt arra, hogy már a következő tanévben legyen változás a tankönyvválasztási szabadságban, ne csak a szakmailag sokat kritizált állami tankönyvek legyenek ingyenesen elérhetőek, és ne kelljen fizetnie sok olyan szülőnek is a tankönyvekért, akiknek ez nehézséget okoz.

A Civil Közoktatási Platform (CKP) 50-nél több oktatási szervezetet tömörít, így sokféle szempontot és alternatívát látnak szakértőink. A tankönyvrendelés sürgős, következő tanévet érintő átalakítására a következő **alternatívákat, akár egymás mellett is működő megoldásokat** látjuk. Ezeket így összegyűjtve, és nem szervezetenként küldjük be, hogy átláthatóbbak legyenek a lehetőségek:

1. Bármilyen kiadvány, tankönyv és nem tankönyv egyaránt rendelhető legyen a KELLO-n keresztül könyvtári állományba, a megmaradt normatíva és/vagy a módosítás terhére.
2. Kerüljenek vissza még a pótrendelés előtt, külön engedélyezési eljárás nélkül a tankönyvjegyzékre azok a már onnan lekerült - korábban engedéllyel rendelkező - tankönyvek, amelyeket a kiadók kérnek, mert tudják vállalni a határidőre való szállítást.
3. Most, a következő tanévre, lehessen a tankönyv normatíva terhére közvetlenül a kiadóktól is rendelni. Lemondva a párhuzamosan rendelt állami tankönyveket.
4. Az alaprendelés maximum 15%-os módosítási lehetőségének eltörlése, a pazarlás csökkentésének érdekében, és ha kapnak, nagyobb teret kapjanak az eddig csak normatíván kívül beszerezhető tankönyvek.
5. A nem állami tankönyvek használatának legalizálása.

Háttéradat:

- A KELLO aktuális adatai alapján az iskolák még nem költötték el a tankönyvi normatívát. Évfolyamonként 20-60% az átlagos maradvány, de e mögött viszont iskolánként jelentős eltérés van. (A KELLO-tól kapott adatok alapján számított részleteket tudunk küldeni.)

A következőkben a javaslatokat részletesebben is kifejtjük. Kérjük, vizsgálják meg ezek megvalósításának módját. A további részletek egyeztetésére szakértőink állnak rendelkezésre.

1. Könyvtári állományba vásárlás a könyvpiacról

Javaslat:

Bármilyen kiadvány, tankönyv és nem tankönyv egyaránt rendelhető legyen a KELLO-n keresztül könyvtári állományba, a megmaradt normatíva és/vagy a módosítás terhére.

- Az alábbi törvénymódosítást javasoljuk, ami több problémát is megoldhat:
- **2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről**
 - Jelenleg: 93/E. § (1) „Az iskola az iskolai tankönyvrendelés keretében a NAT szerinti kerettantervi tantárgyhoz kizárólag a tankönyvjegyzéken szereplő tankönyvek közül választhat.”
 - Módosítási javaslat: Az iskola az iskolai tankönyvrendelés keretében a tankönyvjegyzéken szereplő tankönyvek közül választ és/vagy az iskolai könyvtár állományát fejleszti annak gyűjtőköri szabályzatának megfelelően a tanítás során használandó dokumentumokkal.
 - törlendő: kizárólag és a tantárgyi megkötés,
 - kiegészítendő a könyvtári állományba való szabad választással.

Indoklás:

- **Egyszerű:** Ez megoldaná a tankönyvjegyzékre kerülés problémáját, hiszen nem feltétlenül kell felkerülni, így már a pótrendelésnél is rendelhetők lennének nem jegyzéken lévő tankönyvek.
- **Hosszú távon is működő:** Ez nem ideiglenes szabályozás, hanem tartósan is megoldás.
- **Autonómia:** Ez egy nyitás az intézményi, pedagógusi autonómia felé.
 - Mégsem elszabadult szabadság, hiszen az vezetői felelősség, a tanterv és a könyvtári gyűjtőköri szabályzat köt.
- **Módszertani megújulás:** Elmozdulás lenne az egytankönyvűségtől a forrásalapú tanulás (vagy, ahogyan régen mondták, a többkönyvűség) felé, mely a kritikai gondolkodást és az önálló tanulást támogatja.
- **Igény:** Az iskolákban a tanításhoz nemcsak tankönyvekre van szükség, hanem kötelező olvasmányokra, kortárs irodalomra, ismeretterjesztő kiadványokra, módszertani szakirodalomra is.
 - Az iskolai könyvtárak túlnyomó többségében nincsen beszerzésre pénz. Ahol van, az szülői, alapítványi pénzforrás, ami a hátrányosabb helyzetben lévő intézményekben nem áll rendelkezésre.
- **Fenntarthatóság:** Az iskolai könyvtár állományába kerülő kiadványok több éven át használhatók, így a fenntarthatóságot is képviselik, különösen, ha nem tankönyvre, hanem ismeretközlő és szépirodalmi művekre költik.
- **Megvalósíthatóság:** Könnyen megvalósítható már a jelenlegi tankönyvrendelésben is, hiszen a KELLO rendelkezik egy a könyvpiac nagy részét lefedő könyvterjesztő webshoppal. Ezt vagy össze kell kapcsolni a pótrendelésig a tankönyvrendelési felülettel vagy a webshopban lehetővé kell tenni a normatívával való fizetést.
- **Kockázatmentes:**
 - Ezek nem elsősorban osztálynyi tankönyvek lennének, így nem okoz jelentős fennakadást, káoszt, ha a hirtelen jött lehetőségben a kiadók a megnövekedett megrendelés, a papírhiány miatt nem tudják rögtön teljesíteni.
 - A normatívás tankönyvek nagyobb része eddig is könyvtári állományba került. Ennek van bejáratott módja, még ha az nem is mindig logikus.

Alternatívák

- **Arány:** Javaslatunk szerint nem lenne korlátozva, hogy az iskolák a tankönyvi normatívát milyen arányban költhetik el a tankönyvjegyzékről és milyenben a könyvpiacról az iskolai könyvtár számára.

- Véleményünk szerint ezt a döntést helyben a tantestületnek és a vezetőnek kell eldönteni a helyi módszertani kultúra, a már felhalmozott, visszaforgatható tankönyvek és más, helyben fontos szempontok szerint.
- De el tudunk fogadni egy olyan törvényi szabályozást is, mely százalékos arányban maximálja a tankönyvjegyzéktől független elköltés lehetőségét.
- **Dokumentumtípus:** Az iskolai könyvtári rendelés esetén átgondolandó, hogy azok csak könyvekre, vagy folyóiratokra, adatbázis-előfizetésre is költhető-e.
- **Megrendelés módja:** A tankönyvjegyzéken nem szereplő kiadványok megrendelését vagy a KELLO terjesztésére bízva az állam vagy számlákkal való elszámolási módot dolgoz ki. A jelen rendelési folyamatban feltehetően a KELLO meglévő infrastruktúrájára érdemes ezt bízni, hosszú távon pedig át kell gondolni, hogy a normatív kerettel való elszámolás hogyan történjen.

2. Korábbi tankönyvek kerüljenek vissza a tankönyvjegyzékre

Javaslat:

- Kerüljenek vissza még a pótrendelés előtt, külön engedélyezési eljárás nélkül a tankönyvjegyzékre azok a már onnan lekerült - korábban engedéllyel rendelkező - tankönyvek, amelyeket a kiadók kérnek, mert tudják vállalni a határidőre való szállítást.
- A legfeljebb két tankönyvre való korlátozást hatályon kívül kell helyezni.
 - Törlendő: 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 93/C. § (2) b) „az e törvény hatálya alá tartozó szakmai tankönyv esetén kerettantervi tantárgyanként legfeljebb kettő tankönyvet tartalmazhat.”
- Határozat/ajánlás arról, hogy a 2010 után tankönyvjegyzéken szereplő (vagyis korábbi engedéllyel rendelkező) tankönyvek feltehetően az aktuális tankönyvjegyzékre.
 - 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról 44/W. § (6) „A tankönyvjegyzékre az a tankönyv vehető fel,
 - a) amelynek tankönyvvé nyilvánítási engedélyének időbeli hatálya legalább a rendelési időszak kezdeti időpontjában fennáll;”
 - Módosítási javaslat: a) amely tankönyvvé nyilvánítási engedélyének időbeli hatálya legalább a rendelési időszak kezdeti időpontjában fennáll, vagy bármely évfolyam bármely tantárgya vonatkozásában az érvényben lévő vagy korábbi Nat szerint került engedélyezésre.
 - A tankönyvek árkorlátját módosítani szükséges, mert csak minimálisan változott, sokéves korrekció maradt el. Ennek hiányában jóval kevesebb kiadó tudna élni a tankönyvjegyzékre kerülés lehetőségével.
- A tankönyvkiadók ezt követően (felkészülve erre az eshetőségre) napokon belül leadják az Oktatási Hivatalnak rendelhető kiadványaik tankönyvjegyzékre kerülő adatait. (Fontos kritérium: csak olyan tankönyvet tegyenek fel a jegyzékre, amelyet a jelenlegi nyomda kapacitáshiányos helyzetben biztonságosan elő tudnak állítani és a KELLO-ba beszállítani meghatározott időpontra.)

Indoklás

- **A 2 db-os szabályon túl nincs jogi akadály:** A hatályos törvény (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 93/C. § (1)) sem írja elő, hogy csak a legutolsó NAT szerint engedélyezett tankönyvek lehetnek a jegyzéken.
- **Nincs eljárási akadály:** 2008 óta ugyanaz a tankönyvbírálati szempontsor van érvényben. Ugyanazon intézmény (Oktatási Hivatal) által jóváhagyott (engedéllyel rendelkező) magánkiadós közismereti tankönyvekről van szó.
- **Nincs pedagógiai akadály:** Nyilvánvaló, hogy egyetlen műfajú tankönyvféleség sem fedti le egy bizonyos kerettanterv teljességét, a pedagógusok számos más forrást, eszközt is

alkalmaznak. Ez pedig a többforrású tanulás, a kritikai gondolkodás fejlesztése érdekében módszertani cél is.

- **Autonómia:** Ez a bizalom jelzése, hogy az oktatásirányítás képesnek tartja a pedagógusokat arra, hogy megfelelő taneszközt választanak, s azt kritikusan és megfelelően tudják használni.
- **Most is használatban vannak:** Ezek túlnyomórészt azok a tankönyvek lennének, amelyeket az iskolák eddig is rendeltek a rendszer megkerülésével, a szülők költségére. Így ezeket most részben/egészben a normatíva terhére rendelhetnék.
- **Nincs nyomdai kockázat:** Ha maguk a kiadók jelezhetik, melyik tankönyvekre kérik az újbóli felvételt. A „bejártott” tankönyvek rendelésiigénye így nem többletigény, csak más forrásból származna a költsége, így ezeket feltehetően a nyomdai kapacitás nem befolyásolná.

3. Lehesse kivételesen közvetlenül a kiadóktól is rendelni

Javaslat:

- Most, a következő tanévre, lehesse a tankönyv normatíva terhére közvetlenül a kiadóktól is rendelni. Lemondva a párhuzamosan rendelt állami tankönyveket.
- A rendelést lehesse a KELLO beiktatása nélkül közvetlenül a kiadóknál megtenni.
- Szabályozni kell, hogy a számlákat ki és hogyan fizeti. Mindezt úgy, hogy a normatíva ne lehesse túlléphető. Ez igazából már szabályozott, hiszen az igazgatóknak ezt figyelembe véve kell tankönyvet rendelniük.
- Bekapcsolódhatnak a folyamatba az eddig kiszorított terjesztők is. A zökkenőmentesség biztosítása érdekében.
- A valódi akkreditáció alapú tankönyvjegyzék maradjon meg, de nem kötelező jelleggel.

Indoklás:

- **Valódi tankönyvi szabadság:** Nem köti az iskolákat semmilyen lista, pedagógiai szemléletük, módszertani meggyőződésük, szakmai tapasztalataik alapján választhatnak.
 - Ilyen megrendelések eddig is voltak, csak titokban, rejtve. Nem új dolog, csak ki lehet szélesíteni, legalizálni. S nem utolsó sorban a szülők számára ingyenessé tenni. A változások miatt vélhetően különben is szélesedik az így rendelt tankönyvek mennyisége. Csak ezekre akkor bővítetten igaz, hogy nem mindenkinek ingyenes a tankönyv.
- **Autonómia:** A tankönyvrendelést a jogszabályok alapján ebben az esetben is az intézményvezető engedélyezi a munkaközösségek szakmai döntése alapján. Vagyis intézményi kontroll van.
- **Gyors, rugalmas:** Nem kell a szállításhoz a KELLO-t beiktatni. Megoldják a kiadók olcsóbban, akik vállalkoznak.
- **Minőség:** A valódi akkreditációalapú tankönyvjegyzék maradjon meg, mely a minőség jele, orientálja a tankönyvet választó pedagógusokat.
- **Biztonság:** Azok a tankönyvkiadók, akik képesek voltak fennmaradni, olyan pedagógiai minőségeket képviselnek, amelyek maradandók. Hiszen tilosban járva is rendelték kiadványaikat a pedagógusok.
- Figyelem: a tankönyv a jogszabályban csak az, ami tankönyvvé van nyilvánítva. A szakmai nyelv ettől tágabban értelmezi.

Kockázat:

- A kiadók akkor tudnak bekapcsolódni, ha július utolsó hetéig megkapják a rendeléseket, és július 30-ig van módjuk visszajelezni, hogy vállalják-e. (Ha nem, akkor marad az alaprendelés, nem mondják vissza az iskolák, csak létszámhoz igazítják.)

4. Az alaprendelés módosítása maximum 15%-os eltérésének ideiglenes felfüggesztése

Javaslat:

- Az alaprendelés 15%-os módosítási lehetőségének növelése.
 - Jelenleg: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 184/F. § (4) „Az (1) bekezdés b) pontja szerinti módosítás az iskola által rendelt tankönyvek számát tekintve tankönyvenként legfeljebb 15%-ban térhet el az (1) bekezdés a) pontja szerinti rendelestől.”
- A futó tankönyvrendelésnél a 100%-os eltérés a javasolt, később átgondolható, hogy mennyi a reális
- Amennyiben tankönyvjegyzéken kívüli kötetek rendelését a kormányzat nemcsak a maradványpénzek terhére, hanem a módosítás terhére is lehetővé akarja tenni, akkor azt a 184/F. § (5) pontban felsorolt okok közé fel kell venni olyat, ami ezt lehetővé teszi.

Indoklás:

- A rendelet 184/F. § (5)b) pontja szerint a módosítás egyik indoka lehet, hogy a jegyzékre új tankönyvek kerültek fel. Amennyiben javaslataink közül az erre irányuló is megvalósul, akkor az zöld utat ad a rendelés módosításának.
- A 100%-os módosítási lehetőség biztosítását javasoljuk, mert a jelenleg felszabaduló tankönyvpiac miatt a normál működéstől eltérő helyzet van. Ezzel jelentős pazarlást lehet megakadályozni, ha nem rendelnek olyat, amit valójában nem használnak.
 - A következő tanévekre pedig át kell gondolni, hogy a kiszámítható kiadói, terjesztői működés hány százalékos módosítást bír el.
- Jelenleg a tankönyvrendelés 3 fázisú.
 - Ebből már az első (alaprendelés) lezárult április végén. Az iskolák leadták rendeléseiket a tankönyvlistás taneszközökre. Azok is rendeltek többnyire innen ingyenes tankönyveket, akik piaci beszerzésből, szülők által fizetettek is rendeltek. Ami pazarlás, de nem merték jogszabály szegő tevékenységüket a rendelés hiányával demonstrálni.
 - A második szakasz a tanév végére van időzítve, ez június 30. Ilyenkor az iskolák a gyerekszámok várható módosulása miatt az előrendelést növelhetik, vagy csökkenthetik. Ennek van 15%-os küszöbe. Ezen azért is érdemes változtatni, hogy az iskolák lemondhassák a magánkiadóktól már párhuzamosan megrendelt állami kiadványokat.
 - S ha lehetővé válna a KELLO-n kívüli rendelés magánkiadóktól, akkor ez lehetne a fedezet erre.
 - A harmadik fázis a pótrendelés, szeptember 15. Ez a KELLO-ra vonatkozik. A magánkiadók ennél rugalmasabbak tudnak lenni. Legkésőbb a pótrendelés időpontjáig le tudják szállítani a pótrendelést. (A régi gyakorlat szerint.)
- Súlyos pazarlás van jelenleg a tankönyvek területén. A NER bevezette ugyan a tartós tankönyvi kényszert, de aztán belebuktak, mégis újra minden évfolyamra adtak ismét tankönyvi normatívát, nem csak 4 éves ciklusokban, mint tervezték. A jogszabályokból viszont nem vezették ki. Az iskolai könyvtárak fuldokolnak a kötelezően állományba vett, és feleslegesen visszagyűjtött tankönyvekben. Amit bővít a csak alibiből rendelt, soha fel nem használt tankönyvek száma.

5. A nem állami tankönyvek használatának legalizálása

Javaslat: Törölni kell a pedagógusok taneszköztválasztási szakmai autonómiáját korlátozó rendelkezéseket.

- Törlendő: 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról 67. § (1) 19. „a nevelő- oktató munka során az ismeretek átadását a tankönyvjegyzéken szereplő tankönyvek, továbbá az Alaptörvényben, valamint a Nemzeti Alaptantervben szereplő érvényes értékeknek megfelelő tansegédletek használatával közvetítse”
- Jelenleg: 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról 75. § (2) a „[A nevelési- oktatási intézmény igazgatója felel] a pedagógiai munkáért, valamint a nevelő- oktató munka során a tankönyvjegyzéken szereplő tankönyvek, továbbá az Alaptörvényben, valamint a Nemzeti Alaptantervben szereplő érvényes értékeknek megfelelő tansegédletek használatáért,”
 - Módosítási javaslat: [A nevelési- oktatási intézmény igazgatója felel] a pedagógiai munkáért és az ahhoz illeszkedő taneszközök használatáért
 - Törlendő belőle a tankönyvjegyzékre és az alaptörvényre vonatkozó korlátozás.

Indoklás:

- **Autonómia:** Jelenleg jogszabályok tiltják a nem állami kiadású tankönyvek és segédletek tanórai felhasználását.
- **Eddigi gyakorlat:** Eddig is sok pedagógus jogszabályokat átlépve használta ezeket. Ők kockázatot vállalva tették ezt. Még többen szerették volna, de nem hagyták nekik. Jó lenne, ha a következő tanévben már ezt szabadon lehetne.
- **Jogi akadályt képeznek:** Ezek a pontok jogi akadályai a pedagógusi autonómiának, a könyvtári állomány tanórán való használatának és a tervezett választékbővítésnek a tankönyvek területén.
- Ezek a NER jogászkodóan direkten irányítani próbáló kísérletei.
- A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban nem szempont az Alaptörvénynek való megfelelés, egy igazgatótól nem elvárható ennek ellenőrzése.
- Nagyon fontos lenne az oktatási tárca részéről egyértelművé és nyilvánossá tenni, hogy nem érheti retorzió az iskolákat, ha magánkiadású tankönyveket rendelnek.

2026. május 27.

Civil Közoktatási Platform - CKP
Könyvtárostanárok Egyesülete - KTE
Tankönyvesek Országos Szövetsége - TANOSZ
Tanitanék